

Обраћање вишег замјеника високог представника, Питера Бас-Бекера на конференцији “Десети дијалог између Православне цркве и групе Европске народне странке и Европских

Подићи глас за људе других вјероисповјести

Господине/госпођо председавајући, даме и господо,

Хвала вам што сте нас позвали на овај скуп, тако примјерен времену у којем живимо.

У Канцеларији високог представника у Босни и Херцеговини, др Кристијана Шварц-Шилинга, радим као његов виши замјеник на унапређењу реформи у сектору образовања и јавног емитовања, али такође интензивно радимо како бисмо вјерске заједнице приближили једне другима.

Из те перспективе, тема данашње дискусије – Европа путем солидарности према људима: религија и политика на дјелу – могла би бити веома контроверзна.

Постоји веома утицајан дио јавног мнијења, и у Босни и Херцеговини такође, који улогу религије у политици сматра проблематичном у набољем, те очито деструктивном у најгорем случају.

Нисам сигуран да ли овакав скуп може дати конструктиван допринос глобалној дискусији о религији у политици ако се не

потруди да анализира, и оповргне, широко распрострањено мишљење да уопште *нема* мјеста за религију у политици.

Логика иза ове антирелигијске премисе је следећа: историја показује да линија на којој се религије разилазе може постати, и у државама бивше Југославије често је постајала, прва линија сукоба; ратови у бившој Југославији су окрутан примјер. Дакле, према овој логици, ако елиминишете кризне линије између религија, можете спријечити да оне постану прве линије сукоба. Одлучним устрајањем на путу секуларизма, и ограничавањем религије на приватну сферу, може се постићи овај хвале вриједан циљ.

Овакво размишљање није спојиво са идејом да религија и политика могу успоставити било какву практичну солидарност.

Они који заговарају идеју да религија и политика могу ићи руку под руку често тврде да је религиозно вјеровање погрешно схваћено и да његови противници не схватају изузетну моћ таквог вјеровања да чини добро и да, заиста, *спречава* сукоб.

Али, чињенице из новије историје тјерају нас да добро размислимо још једном.

1991. године политички и вјерски лидери у Европској унији су сви улагали велике напоре и надали се да ће спријечити сукоб у бившој Југославији. Али, били су свједоци распада ове земље и ескалације веома насилног сукоба, који је каткада био надахнут локалним религијама.

Сагледајмо ове чињенице, колико год да су неугодне. Линије разилажења између религија у бившој Југославији јесу се претвориле у прве линије сукоба, и вјерске заједнице показале су да нису биле спремне и у стању да спријече тај ужасни преображај.

Овај неуспјех је суморна реалност са којом се сви ми морамо суочити. Међутим не вјерујем да је тиме утврђено стално и чврсто правило.

Прво, зато што су политика и религија присутне у свакој цивилизацији, дио су људског живота и саме сржи сваког друштва, не само у Босни и Херцеговини.

Друго, зато што религија и политика могу на конструктиван начин бити смјештене у исти оквир. Политичке странке у Европи са предзнаком “хришћанске” у своме називу су успјешно спајале елементе конвенционалних вјерских друштвених учења у својим изборним платформама, које су наилазиле на одазив међу бирачима изван једне вјерске заједнице. Изборна математика захтијева да странке добију подршку и изван једне заједнице, ако желе да учествују у власти. А оно што је добро за једну заједницу, обично је добро и за друге.

У мојој земљи, Холандији, на примјер, деценијама је политички систем са дистинктивним католичким, протестантским и социјалистичким стубовима ефикасно стварао просперитетну друштвену и економску заједницу, која је функционисала као дио процеса доношења политичких одлука путем консензуса. Данас, обзиром на промјену демографске ситуације, поново тражимо начине да се прилагодимо унутар нашег система консензуса.

Дакле, у Европи постоји традиција укључивања вјерског импулса у секуларну политику на конструктиван начин.

Овдје се не ради једноставно о томе да се религиозно мора прилагодити секуларном. Сам религиозни импулс, барем у монотеистичкој традицији, је у складу са прихваћеним грађанским вриједностима Европе.

Тежиште које хришћанство, ислам и јудаизам стављају на интегритет појединца и примат љубави су суштински елементи у савременој европској култури.

Али, ипак се морамо запитати: да ли водеће вјерске заједнице у југоисточној Европи на ефикасан начин преносе ове елементе, односно да ли се они налазе у самом врху приоритета учења и активности тих вјерских заједница?

Овдје говорим само о ситуацији у Босни и Херцеговини, гдје морамо уважити чињеницу да су многи вјерски лидери и даље заробљени у веома ограничавајућој улози лидера једне *заједнице*, коју су им наметнуле околности ауторитарне ере, а потом околности сукоба у првој половини 1990-тих година.

Мислим да се они морају издићи изнад ове, у суштини *ограничавајуће* улоге, да би постали истински вјеродостојни заговарачи суштинских вриједности њихове вјере, те као такви дати ону врсту вјерског доприноса политици која се показала тако конструктивном другдје у Европи.

Мислим, такође, да постоји начин да се процијени да ли су вјерски лидери успјели да се ослободе асоцијација и веза са заједницом, како би артикулисали универзалне истине које су суштинске у њиховој идеологији. А то се може учинити када дижу свој глас за људе других вјероисповјести. Када вјерски лидери у Босни и Херцеговини имају водећу улогу у обнови богомоља *других* вјера; када себе виде као лидере народа уопште, а не било којег народа *појединачно*, њихов утицај ће бити снажан и конструктиван. (С тим у вези, недавно је било неких позитивних помака у Босни и Херцеговини)

Даме и господо,

Овдје се не ради о хиру. Са политичког становишта, то је врло практично и реално. Ако мој сусјед постаје жртвом због његове вјерске припадности, онда су и *моја* људска права нарушена. Ако богомоља мог сусједа не може бити поново изграђена, нарушено је и *моје* право на слободу вјероисповјести. Ако се мој сусјед не може вратити у своју кућу, *моја* сигурност и сигурност *моје* породице су угрожени.

Најувјерљивији одговор на идеју да религија не игра никакву улогу у политици не лежи у инсистирању на тој улози неком врстом статутарног права; умјесто тога, треба показати на увјерљив начин, кроз инклузиван ангажман, да религија може *конструктивно* одиграти ову улогу.

Један од циљева данашње дискусије је да се “изнађе нови начин за стварање солидарности према људима и промовисање религије и политике на дјелу.”

Најувјерљивији вјерски импулс је инклузиван; импулс заједнице, посебно у вријеме страха и несигурности, може бити искључив.

Постоји једна ствар која нам је данас најпотребнија у Босни и Херцеговини, гдје је помирење још увијек далеко, као што је показала конференција одржана у Београду прије двије седмице. Потребно нам је храбро вјерско вођство, које ће показати да је инклузивно, и које може створити солидарност за опште добро.